

УДК 378.4.011.3-052-043.61:373.091.214-042.2
DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2023.39.12030>

ПІДГОТОВКА БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 012 ДОШКІЛЬНА ОСВІТА (ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ)

Наталія Вінарчук

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Туган-Барановського, 7, Львів, Україна, UA-79005
nataliia.vinarchuk@lnu.edu.ua*

Проаналізовано особливості професійної підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти на основі порівняльного аналізу змісту освітніх програм.

Статтю присвячено аналізу нормативних документів підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності: Стандарту вищої освіти в Україні, освітніх програм з підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти (за спеціальністю 012 Дошкільна освіта) чотирьох закладів вищої освіти України, окреслено мету програм, виділено освітні компоненти та компоненти, які сприяють здоров'язбережувальній діяльності студентів.

Розгляд проблеми підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності показує, що, незважаючи на стійкий інтерес науковців до цієї проблеми, сьогодні питання удосконалення освітніх процесів є важливим та не до кінця вирішеним, особливо це стосується оцінювання освітніх програм підготовки бакалаврів. На основі аналізу освітніх програм підготовки майбутніх вихователів (спеціальність 012 Дошкільна освіта) визначено освітні компоненти освітніх програм, які забезпечують підготовку майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності, що реалізуються у провідних університетах України: Львівський національний університет імені Івана Франка, Київський університет імені Бориса Грінченка, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Херсонський державний університет.

Доведено, що нормативні та вибіркові освітні компоненти, які сприяють професійній підготовці майбутніх фахівців до здоров'язбережувальної діяльності, пов'язані з тематикою нашого дослідження, спрямовані на здоров'язбереження усіх учасників освітнього процесу лише частково, оскільки не мають на меті першочергового завдання щодо проведення здоров'язбережувальної діяльності, створення відповідного освітнього середовища.

З'ясовано, що потребують додаткового дослідження проблеми професійної готовності майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності, актуальність розроблення та впровадження в систему підготовки майбутніх вихователів спецкурсу, додаткових модулів та тем.

Ключові слова: освітні програми, підготовка, професійна підготовка, майбутні вихователі, освітні компоненти, аналіз, здоров'язбережувальна діяльність, заклад дошкільної освіти.

Актуальність проблеми. Проблема збереження та зміцнення здоров'я була актуальною ще з давніх-давен та не втрачає актуальності і сьогодні. Спершу вплив пандемії COVID–2019 на стан здоров'я не лише дорослих, а й дітей, згодом повномасштабне вторгнення росії в Україну. Зараз ми різко відчули потребу у покращенні та збільшенні знань про власне здоров'я та здоров'я оточуючих, здоровий спосіб життя. Тому ми провели діагностування стану сформованості підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти (далі – ЗДО).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемою підготовки майбутніх фахівців до проведення та організації здоров'язбережувальної діяльності в різних освітніх інституціях займаються різні вчені, зокрема:

- формування валеологічної культури: О. Гнатюк, Б. Максимчук;
- професійна підготовка фахівців у вищій школі: В. Гриньова, Л. Карпова, Н. Гавриш;
- забезпечення основ здорового способу життя: Л. Сливка, Н. Мачинська, Н. Даниленко;
- особливості виховання фізичного здоров'я: Е. Вільчковський, О. Богініч, Д. Бойко;
- професійна підготовка майбутніх вихователів ЗДО до валеолого-педагогічної діяльності: В. Бутенко, В. Волошина, Л. Зданевич.

Мета статті – аналіз нормативних документів та освітньо-професійних програм у контексті належного забезпечення освітніми компонентами здобувачів освіти; аналіз та інтрепретація результатів діагностування сучасного стану сформованості готовності майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в сучасному закладі дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження цієї проблеми у працях вітчизняних науковців засвідчило про те, що вона була предметом уваги значної кількості вчених. Адже з давнини усіх цікавило як зберегти, покращити здоров'я. Звичайно, усі корисні навички та звички формуються з дитинства. Нашою метою є створення умов в суспільстві, де є щаслива здорова нація. Безперечно, формування сучасного всебічно розвиненого дошкільника не може відбуватись без педагога нового покоління з відповідним високим рівнем кваліфікації. Оскільки відбувається підвищення якості дошкільної освіти, модернізація освіти, згідно зі світовими стандартами, розробка нового професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» (2021), відповідно зростає потреба у перегляді та внесення змін до підготовки майбутнього вихователя у закладі вищої освіти

(далі – ЗВО). 19.10.2021 року Міністерство освіти і науки запропонувало новий професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти», який був затверджений Міністерством економіки України (наказ № 755-21). У новому професійному стандарті визначено загальні та професійні компетентності здобувачів – майбутніх вихователів ЗДО. Також зазначено у Державному стандарті вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» для першого бакалаврського рівня вищої освіти, що одним з результатів навчання майбутніх вихователів є використовувати вміння і навички для збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей [6].

Зазначимо, що професійна діяльність педагога – це цілісний процес, у якому важливим є зміст фахової підготовки студентів закладів вищої освіти. В. Бутенко вважає, що формування усіх важливих компетентностей має допомогти вирішувати типові завдання, що постають у професійній діяльності майбутніх вихователів, а саме: формування здорового способу життя; охорона та зміцнення здоров'я дітей на заняттях та у повсякденному житті; забезпечення комплексного підходу до проблеми зміцнення здоров'я дитини; забезпечення позитивних зрушень фізичного розвитку дошкільників та стану їх здоров'я; забезпечення фізичного та психічного здоров'я дитини [1, с. 43].

Ми опрацювали та провели аналіз освітньо-професійних програм спеціальності 012 Дошкільна освіта п'яти університетів України: Львівський національний університет імені Івана Франка, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Київський університет імені Бориса Грінченка, Харківський національний педагогічний університет імені Григорія Сковороди, Херсонський державний університет. Аналіз був проведений з метою визначити компоненти освітньої програми, які сприяють здоров'язбережувальній діяльності майбутніх вихователів у ЗДО (див. таблицю).

На основі аналізу освітньо-професійних програм ми можемо констатувати, що у кожному університеті є компоненти, які забезпечують підготовку до здоров'язбережувальної діяльності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, але їхня кількість недостатня. Отже, зазначимо кількість компонентів у ЗВО:

- Львівський національний університет імені І. Франка – 6 компонентів;
- Волинський національний університет імені Л. Українки – 4 компоненти;
- Київський університет імені Б. Грінченка – 3 компоненти;
- Харківський національний педагогічний університет імені Г. Сковороди – 7 компонентів;

- Херсонський державний університет – 5 компонентів.

Таблиця

Освітній компонент	Львівський національний університет імені І. Франка	Волинський національний університет імені Л. Українки	Київський університет імені Б. Грінченка	Харківський національний педагогічний університет імені Г. Сковороди	Херсонський державний університет
Кількість компонентів нормативні/вибіркові)	39/13	21/12	21/16	41	29/15
Фізвиховання	√	√	√		
Анатомія, фізіологія з основами медичних знань	√	√		√	√
Безпека життєдіяльності та охорона праці	√	√		√	√
Теорія і методика фізичного виховання	√	√			
Здоров'язбережувальні технології в закладі дошкільної освіти	√		√		
Основи природознавства з методикою	√			√	
Соціальна і здоров'язбережувальна освіта з методикою навчання			√		√
Здоров'я та безпека людини				√	
Екологія людини				√	√
Загальна теорія здоров'я людини				√	
Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям				√	
Теорія і методика фізичного виховання та валеологічна освіта					√

Для перевірки стану сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти ми розробили два опитувальники: для вихователів ЗДО (містив 10 запитань як загального характеру, так і на визначення розуміння вихователями основних понять) і для студентів (містив 12 запитань). В опитуванні взяло участь 250 вихователів ЗДО та 150 студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта різних закладів вищої освіти.

Отримані результати опитування стану сформованості майбутніх вихователів та вихователів-практиків до проведення здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО показали, що більшість студентів та вихователів не мають міцних теоретичних знань та практичних навичок, не достатньо орієнтуються в теоретичних та практичних аспектах проблеми здоров'язбереження, а саме: зміст понять «здоров'я», «здоров'язбережувальна діяльність», «здоров'язбережувальне середовище», «здоров'язбережувальна компетентність»; володіють недостатнім рівнем знань про здоров'язбережувальну діяльність в ЗДО та її види, методи, які потрібно використовувати з метою дотримання здорового способу життя. Найбільш вагомим узагальненим висновком, який ми зробили після проведеного опитування, вважаємо: потрібно посилити теоретичну складову освітньої програми «012 Дошкільна освіта», а також розробити та провести цілу систему тренінгів для формування готовності до виконання здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що одне з найважливіших завдань, яке стоїть сьогодні перед ЗВО – підготовка фахівця, здатного організувати та виконувати здоров'язбережувальну діяльність у ЗДО. Важливо стимулювати майбутніх вихователів на використання інноваційних технологій, форм організації життєдіяльності дітей задля усвідомленого застосування здоров'язбережувальної інформації у повсякденному житті.

Подальше дослідження означеної проблеми вбачаємо у розробці методичних рекомендацій, створення модулів чи окремих спецкурсів до нормативних дисциплін та їх оновлення до освітніх програм 012 Дошкільна освіта з метою покращення знань про здоров'язбережувальну діяльність майбутніх вихователів та ведення здорового способу життя.

1. *Бутенко В. Г.* Сучасний стан підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2018. Вип. 62. С. 39–45.

2. Волинський національний університет імені Лесі Українки. Офіційний сайт. URL : <https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutions/fakultet-pedahohichnoyi-osvity-ta-sotsialnoyi-roboty> (дата звернення: 09.09.2023).

3. Львівський національний університет імені Івана Франка. Офіційний сайт. URL : <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/program-012-2021.pdf> (дата звернення: 07.09.2023).

4. Київський університет імені Бориса Грінченка. Офіційний сайт. URL : https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vstupnikam/pi/OPP_bak_DO_01_2.00.01.pdf (дата звернення: 14.09.2023).

5. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти» від 19 жовтня 2021 року. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti> (дата звернення 11.09.2023).

6. Стандарт вищої освіти. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/012-Doshk.osvita-bakalavr.28.07.pdf> (дата звернення: 11.09.2023).

7. Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Офіційний сайт. URL : [Doshkilna_osvita.pdf](https://doshkilna.osvita.pdf) (hnpu.edu.ua) (дата звернення: 07.09.2023).

8. Херсонський державний університет. Офіційний сайт. URL : https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/012_OPP_Preschool_Education_B_2022.pdf?id=ce4b6b8b-9fa1-49b3-b72e-bc4fbff3c7ef (дата звернення: 15.09.2023).

References

1. Butenko, V. H. (2018). Suchasnyi stan pidhotovky maibutnikh vykhovateliv do formuvannia zdoroviazberezhualnoi kompetentnosti doshkilnykiv zasobamy ihrovoi diialnosti. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*. Pedagogichni nauky: realii ta perspektyvy, 62, 39–45.

2. *Volynskiy natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky*. Ofitsiyniy sait. URL : <https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutions/fakultet-pedahohichnoyi-osvity-ta-sotsialnoyi-roboty> (data zvernennia: 09.09.2023).

3. *Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka*. Ofitsiyniy sait. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/program-012-2021.pdf> (data zvernennia 07.09.2023).

4. *Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka*. Ofitsiyniy sait. URL : https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vstupnikam/pi/OPP_bak_DO_01_2.00.01.pdf (data zvernennia: 14.09.2023).

5. Profesiyniy standart «*Vykhovatel zakladu doshkilnoi osvity*» vid 19 zhovtnia 2021 roku. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya->

profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti (data zvernennia: 11.09.2023).

6. *Standart vyshchoi osvity.* URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/012-Doshk.osvita-bakalavr.28.07.pdf> (data zvernennia: 11.09.2023).

7. *Kharkivskiy natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni H. S. Skovorody.* Ofitsiinyi sait. URL : [Doshkilna_osvita.pdf](https://hnpu.edu.ua/doshkilna_osvita.pdf) (hnpu.edu.ua) (data zvernennia: 07.09.2023).

8. *Khersonskiy derzhavnyi universytet.* Ofitsiinyi sait. URL : https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/012_OPP_Preschool_Education_B_2022.pdf?id=ce4b6b8b-9fa1-49b3-b72e-bc4fbff3c7ef (data zvernennia: 15.09.2023).

Стаття: надійшла до редколегії 12.09.2023

доопрацьована 19.09.2023

прийнята до друку 24.09.2023

TRAINING OF BACHELORS SPECIALTY 012 PRESCHOOL EDUCATION (COMPARATIVE ANALYSIS OF EDUCATIONAL PROGRAMS)

Nataliia Vinarchuk

*Ivan Franko National University of Lviv,
Tuhan-Baranovskoho Str., 7, Lviv, Ukraine, UA-79005
nataliia.vinarchuk@lnu.edu.ua*

The article examines the specific aspects of professional training for future educators, focusing on health-preserving activities in preschool education institutions. This examination is based on a comparative analysis of educational program content.

This article delves into the analysis of normative documents for the training of future educators for health-care activities and consider the Standard of Higher Education in Ukraine and the educational programs meant for preparing future preschool educators (specialty 012 Preschool education) from four higher Ukrainian education institutions. Furthermore, the article delineates the objectives of these programs, highlights the educational components and the health-preserving activities of students.

Despite the ongoing scientific interest in the topic of training educators for health care activities, the article suggests that the enhancement of educational processes remains a crucial yet unresolved issue. This is especially relevant when evaluating educational programs for bachelor's degrees.

From analysis of educational programs designed for the training of future educators (specialty 012 Preschool education) educational components in these programs are identified that ensure the preparation of future preschool educators for health-preserving activities. These programs are currently implemented by leading universities of Ukraine, such as Ivan Franko National University of Lviv, Kyiv Borys Grinchenko University,

Kharkiv National Pedagogical University named after H. S. Skovoroda, and Kherson State University.

Research in this article confirms that while normative and selective educational components do touch upon health-preserving activities, their focus is only partial. Specifically, they don't primarily target the essential task of actualizing health-preserving activities or establishing a conducive educational environment.

It has been established that there remains a significant challenge regarding the professional preparedness of future educators for health-care activities. The importance of creating and integrating a specialized course, additional modules, and topics within the framework of training these educators required further exploration.

Keywords: training, professional training, future educators, health-preserving activities, preschool education institution.